

Rudolf Steiner over het leren lezen en schrijven¹

Wij kijken zeker met een ongelooflijk groot respect, met een diepe hoogachting naar de oude ingewijden uit de mensheidsontwikkeling. Wanneer nu over de wederbelichaming, de achtereenvolgende aardelevens, gesproken wordt, dan kan de vraag gesteld worden: “Hoe staat het met de wederbelichaming van deze ingewijden?”

De vraag kan anders gesteld worden: “Ja, leven dan niet in de huidige tijd gereïncarneerde ingewijden?” Zouden de ingewijden zich juist in deze tijd zich teruggetrokken hebben? Dat is in het geheel niet het geval. Maar wij mogen niet vergeten dat de mens, wanneer hij als individualiteit neerdaalt uit een geestelijk, voorgeboortelijk bestaan, gebonden is aan datgene wat een bepaald aards tijdperk hem geven kan als fysiek lichaam en als opvoeding en wat daar bij hoort. Deze dingen moeten aanvaard worden door hen, die zich in het aardse begeven. Wij kunnen onze blik richten op één of andere ingewijde individualiteit, wat mij betreft uit de grijze oudheid, wiens karma het is om in de achttiende, negentiende eeuw weer aanwezig te zijn. Maar in de achttiende eeuw bestaan er geen lichamen meer zoals die in het grijze verleden aanwezig waren. Het is een vooroordeel van een gedegenereerde wetenschap, dat het menselijk lichaam sedert ondenkbaar lang geleden tijden, hetzelfde gebleven is. Het is in het tijdperk van het materialisme hard, onbuigzaam en onbewerkelijk geworden. De omstandigheden van de erfelijkheid, die samenhangen met de geaardheid van de innerlijke zielenstemming van de mensen, zijn zo – een enkel mens kan dat niet helpen, de gehele beschaving is daaraan schuldig – dat men met een deel van de ziel, dat samenhangt met het leven als ingewijde, niet neer kan indalen in het fysieke organisme en daardoor ook niet bewust kan worden van wat men meebrengt. Ja, ik moet iets zeer tegenstrijdigs zeggen, maar U moet het als paradox aanvaarden, omdat het een waarheid is. Weet U, de ingewijde werd in die vroege tijden gespaard voor wat nu als een grote weldaad voor de mensheid gezien wordt, wat echter voor de ingewijde in het geheel niet als een grote weldaad gezien werd en in tegendeel als een grote hindernis voor de inwijding beschouwd werd. Nu zou men het niet toelaten dat een mens, zoals het voor een ingewijde gold, gespaard wordt om zo het schrijven en lezen te leren, zoals men dat nu kan leren.

Er gaat veel verloren met de manier waarop men nu lezen en schrijven leert: dit ingeperst worden in lettertekens waar men geen menselijke verhouding mee heeft. Zoals de Europeanen, ‘deze betere mensen ten opzichte van de wilden’, aan de Amerikaanse indianen hun schrifttekens toonden, toen zij – deze betere mensen – naar de wilde indianen toekwamen, toonden deze indianen een lichte vrees en angst daarvoor en zij hebben de letters voor kleine kobolden en demonen gehouden. Dus als iets waar kleine wezens in zaten en wat heel onnatuurlijk was. Met zoiets vreemds zoals alle letters van ons schrift zijn, worden nu in het zesde, zevende jaar kinderen mee in aanraking gebracht. Wat hebben in hemelsnaam een A en een B, in de vorm waarin onze kinderen daarmee in aanraking komen, te maken met het menselijk leven? Niets; in het geheel niets. In het oude Egypte had men tenminste een schrift in beelden gehad, waarbij het beeld dat men tekende, leek op de werkelijkheid en men werd er ook op gewezen dat hetgeen men tekende betrekking had op de werkelijkheid. Tegenwoordig leert men A, B, C als iets onwerkelijks.

Wij willen in de Waldorf School de grootste fouten weer verbeteren. Daarom is deze andere manier van het leren lezen en schrijven onder andere ingevoerd in onze school.

Wat er zoal uit de mensen weggewerkt wordt, wat er in iemand gedood wordt, wanneer men op deze manier lezen en schrijven leert, dat kan men niet beoordelen wanneer men het verlangen heeft om alles materialistisch te beoordelen en om slechts met het gewone bewustzijn in de wereld te leven.

Weet U, ik heb mij er niet aan gestoten, in tegenstelling tot wat veel mensen wel gedaan hebben, toen ik in mijn Levensweg aangeduid heb dat ik op mijn vijftiende jaar nog niet zonder spellingfouten schrijven kon. Ik dank daar buitengewoon veel aan. Ik werd behoed voor veel, waarvoor men niet

¹ Zie GA 239 Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge 5^e band, 11^e hoofdstuk
Breslau 10 Juni 1924

behoed wordt, wanneer men met het vijftiende jaar foutloos schrijven kan. Men wordt juist door veel wat zo uit de materialistische scholing van de huidige tijd stamt juist van het geestelijk leven afgesneden. Dit is een ernstiger vraagstuk dan men denkt. Ik vermeld dat hier, opdat U inziet dat de ingewijde van vroeger slechts die opvoeding kan ondergaan die hij vinden kan. Wat kan hij dan anders doen om thuis te raken in lichaam en ziel van zijn tijd? Hij moet dan veel achterlaten van wat in aanleg aanwezig is.

Rudolf Steiner beschouwde het totaal anders leren lezen en schrijven als een fundament van de Waldorf School. Kinderen worden door deze methode – het langzaam vanuit het beeld gaan naar de levenloze letter – behoed voor het kwijtraken van hun geestelijke opgave in hun aardeleven. Kinderen moeten niet aangepast worden aan de bestaande cultuur, maar zij moeten juist iets nieuws brengen opdat de cultuur niet stilstaat en daardoor in decadentie geraakt. De kinderen worden al zo bedreigd door alle inenting die zij moeten krijgen om geen gevaar te zijn voor de gezonde Nederlandse kinderen en daarbij komt de haast waarmee het nieuwe lezen en schrijven ingevoerd is. Liefst voor Kerstmis van hun eerste jaar moeten zij al kunnen lezen. En in mijn ervaring konden kinderen die zelfs in de 8^e klas nog niet foutloos konden schrijven nog geweldig opbloeien in het latere leven. Natuurlijk geldt dat niet voor elk kind. Ook de moderne afwijkingen zoals dyslexie kunnen er op duiden dat de sterke intellectuele ontwikkeling niet gewenst wordt. Voor ons de vraag hoe wij in hun lot kunnen kijken om een antwoord te vinden, wat er dan aan de orde is.

Kim Lapré
k.lapre@upcmail.nl